

Landskap: Skåne Upptecknat av: Bernt Svensson,
Härad: Ö. Göinge Adress: Ekeröd 154, Glimåkra
Socken: Glimåkra Berättat av: Densamme
Uppteckningsår: 1955 Född år 1894 i Glimåkra

Uppteckningen rör

Om livet i helg och söcken omkr. år 1900.
(Gäller arbeten och seder under ett helt år
hos torpare, småbrukare och backstuguvittare.)

S. 1-29.

Livet i koly och räkern omkring 1900.
 Får jag säga väder denna tidpunkt är ut-
 två ordar. Det har allt detta jag såg och
 stått in i mitt minne det lärar att det
 är en märkligt efter räkelt kiftet och en
 ganska stor ändring här i Glimmkrabyggen
 genom det att byggnaderna är grön granit
 byggnad i ganska stor skala redan 1900
 ett folk, ny arbetsliv, och bättre bo-
 st. Vi skall säga nämnd för nämnd och se
 på arbetet och livet. Vi höra med bräkt i
 kyrkan närsdagen allmogens vara. Tagna
 kyrkbräddar på den tiden. Delade i två
 grupper kvinnorna till vänner och
 mannfolk. Till höger när man gick
 in i kyrkan vara barnerna ganska väl
 bekladda. Efter gudstjänstens slut gavs
 upp till de gamla vara öppna inner-
 under högtiderna.

Fria uppteckn.

/

2
2
Så gingo man och en lön till där stekt
potatisgrät en rim eller fläskbit till saust.
Det var en ständigt rätt i de enkla hemmen
om i ändagarna. Bland andra maträtter
nå nämner fruktsoppa, potatisoppa med
timgen samt mjölkklumpar, pögggrät,
soppa för handbänar, raggmunster,
rån rinna potatis rullade i klumpar
som sedan kokades, ännu en var för
särmylken (smbat) obligatoriskt för
dem som hade bo, annars var en
härskdrickat en god tillgång, samt för
nåren björkbearen en vartig pärlbeare,
en stor slät björk valdes ut, då sauen
gick i trädet bärades ett hål i stammen
lagom högt att ställa ett kärl inunder
så sattes en tapp med hål uti i björken
så kunde släta stängas till efter behag

ett sådant Träd kunde ge framman
med sin. För soppades gammalt Tost bröd
i sauren och koktes upp det blev goda
drickessoppor som äts utan saur.
Björk och En var fattigmans ka.
För maten serverades, ställdes gryta
stekjärn eller mjölkpatet direkt på bordet
så tag var och en sin karns boll och
tag direkt ur pat eller stekjärn och
stoppade i munnen så var det ännu
mycket dricka brust det gick från mun
till mun, man och kvinnan dracka direkt
ur kärlet. För man åt lingon sylt
blandades den gamla fjock, sedan
skars brödet i lagor. stora bitar fästes
på kvinnans bröst stoppades i syltan och
stoppades i munnen och äts utan saur
så gordes även så det var ägggräda och dylikt

När man gick från huset tåkade
 var och en sin kvin med byghuset
 så gick den följa med ut i skog och mark
 när det gällde männen. Harnskräkerna
 tåkade på sin trasa och lades ner i
 en löddan. Bårdshörn läst på de flesta
 slätten hade färre och efter maten
 (Färd) Gud nådningne mat a dryck ermen
 (ytter) Tack gode gud för mat och dryck
 ermen. Men ibland vände de på löddan
 och då lät den så. (Gode gud till hards vi
 gå mer isken mat vi få)
 När måltiden var slut gick barnen ut
 att leka men fingo inte gå någonstans
 utan lara. Fadern postade och nattade
 skuren på värdana på. Sedan tog han
 sin tidning i reget efterbladade kalu-
 mekaupplaga om det fanns någon.

Kvinnfolken tog ratelstak efter partellan
 så lästes det ut. Tid sedan var det att ligga
 sig i rängen. Efter präst i häls och ligga
 och vila medan skymningen faller på.
 Sedan var det att äta, påskdagar var
 lägga sig. Ty en ny arltsdag var i
 antagande. För den som hade ett yrte
 var det att härga ^(skäpa) några verktyg och
 arlsta på att tjära några ärr. Kan ha
 en krana en dag en slut gäst ha
 andra ärr jinga härga i skog och
 mark bygga samman en famn (3 meter)
 för 25 ärr. Kvinnfolken hade, fram
 stickade strumpor samt västar och vänder
 efter gula gillor vara inte slut
 ärr där äts och dracks efter rid och lögner
 der lektes gamla ring, gissa nötk och där
 dansades kring julgrasen till långt ut på
 nätterna.

Fölg.

ACC. N:R M. 13717:6.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

6

Ännu kunde lagarna häras för
lagarna, husbehåns med skulder buggas
och häras hem. Fannus och Tuckar
skulle försöka ut till väg (och skulder
vara huggit innan näraden slut
ansvar blev det inget fullgott mirakel.)
Det var drängarnas och måhockarnas
arbete. Efter slutad dag fingo drängarna
sitta inne i dagligtugan till rångdags
då de fingo gå ut till sin dräng-
kammare som ligger färdiga stallet, där
fanns inget eldteck utom det var
att öppna dörren till stallet och
läta hästarna dela med sig av
den värme de kunde frambringa.
Kläderna fingo de lägga under
laksaket och ligga på för att på
dum tärna till morgundagen

Mars

Husbehårens medlem skulle sågas och blygas
 det var arbeta för mindre arbetstid
 Enstaurar skulle byggas till att laga
 gamla gårdsgårdar med, gamla stuggärds
 gårdar skulle rivas för dem som hade
 får, enrustar byggdes och lades på
 tvären över gårdsgårdarna för att
 inte fåren skulle hoppa över.
 Gården fingo för det mesta gård
 hela vintern samt rata i potatisåker
 samt sena på bak och skottar stannade
 tjänstgärdar de som renhållningsbyrå
 stannade var det inte så vanligt med
 slutna anträden utan det var till
 att rätta sig bakom vilken konut som
 helst och då dröjde det inte länge
 förrän egna eller andra snickare var
 tillhands och skötte om renhållningen

8
Gai nuu det och så manligt gai den tiden
att så snart bilen gick ur garden skatte
det rättas ring i navern gai minnen så att
de inte skulle rata i garden. Det lades
ett smalt reyr om över båken gai grisen
sedan lades han vid en ring i väggen
en man stod vid bakbänkarna och håller
igen så inte grisen det så stad en man
grens över grisen. Stads två hat i
nassallan och stads in en ställning framman
samt snaddes runt ett par storn och höjdes
sedan släpptes grisen han var då så
in i navern att han inte kunde rata
Det hände också att en stor kalb
lades vid båken så att han inte
skulle gå igennem gårdsgårdar

April

~~Trögärr~~ skulle lagas, staurarna vara
 en ena ännu så handen (ryggen) vara
 en en de vorder eller rinneras till de vara
 några som snäre staurarna vara en för stor
 gran. Tillätet för grindar användas stötar
~~stötter~~. Blåvrisarna skulle rivas för
 kulbotten och stora kärlas inäg till väg-
 pyttning detta var ett arbete för kvinnorna
 att hjälpa till med. Förbättrar och eventuellt
 rivningar skulle rivas ut, ty spillingen
 hade nogat kvar hela risinterna. Stenar
 skulle alla hackas och ängar rävas och allt
 merfaktit ris plöskas upp och brännas ty var
 allt skulle kastas för gräs, sand och kärlas.
 risbäntrungen var i regel kvinnornas
 arbete. Storbyk skulle göras. Då var det för
 de manliga att några dagar innan rulla inäg
 det stora träbäst till någon natten köla

ibland 100 fots meter från kusten där den
skulle läggas i blöt och tjäna till som skulle
användas. Då var det till att vara en eldstad
en grästen där det kunde varmas vatten
för bryt i en stor järngryta. Det var
inte många som fingo stå under tak på
den tiden under tvätten på gick. Bykan
ställdes på en rirk 60 cm hög bak. Då
lades vattning träaska i en grav i sk
en linne, denna lades på botten i bykan
så lades kläderna ovanpå och fylldes
med varmt vatten och fick stå och dröja
en liten tid. I botten på bykan var ett
hål med tappar så ställdes en halva in-
under, tapparen togs ut och en annan fick
sedan stå där med en stor rirk och
batta botten tillhålls i en kläderna
i bykan till det ansågs att kläderna
vara tillräckligt rena

att bärga gnugga och skäpa. Trättruggan
brutet om skaldet och bärgar lagda på
kass och tvärs i rum ~~rum~~ var det ett stort
lyst och kvinnfolkem hälla på till 11-
12 på nätterna men mannfolkem ville gärna
vara med och hjälpa till med iadana till-
fällor. Men samtidigt med storbyst
skulle det även bli storsengering i
honingstuset medan det fanns but till
hands, halmen i rängarna skulle
hyllas på den tiden fanns inga madrasser
utan då var det bara att lägga en klippa
halmen. (en klippa var i vanliga fall 10 hävar)
i rängen så en trasmatte och ett lake
så var rängen bäddad på ett kallt
fremåt. Men någon gång väste ju halmen
ristas upp och då blev det gärna litet
slum på hyllor och angor stans i rummet.

Uthåller skulle skuras, även golven,
jör nit sand ströddes på golvet samt
kackat meris användes det gav en ren frisk
luft i rummet. Det var hårt arbete för
kvinnorna på den tiden.

Utg. Det stod i en del Tarpkontrakt att om
Tarparen ville ha på handens mark
skulle Tarparen även ^{hava} ~~hava~~ handens på
att husa. Tarparen skulle under hela
sommaren vara på att även handens på
släpptis in på knäarna och ut på markerna.
Så skulle även Tarparen se efter så att
färor vara billade, (att smalt basten
med ygglar i båda ändar fästas utmanfärde
fram och bakken vid samma sida. Ygglar
hades mellan lätt klävar och klävarna ihop
kunde pilken gnaga en hids hud och
kittet så att endast enar och benet var kvar

det hände än en torsdag till att tvätta
och klippa päron. utan smättning.

Det var även tid att så och rätta här
hadda kvinnfolk en stund med att rensa
stenar och rensa all spinnväd på stovar och
älskanten skulle med en hadda skogarna
på åkarna så att inget gick till spillo. Ty
det var inte så lätt att skaffa utväd med
den inkonst som fanns på den tiden. Men
det var även kvinnfolkens tur att bära
potatisen i järnbladet när de skulle rätta
än en händer det ofta att de sätta bära
färagödseln i järnbladet och lägga
den i raderna stängt till potatisarna.
Färdarna detta hadda kvinnfolk en matlagning
myllning en enda så deras arbeta dag kunde
blinda händer 12 och 15 timmar på skogen.

14/

yuni

ACC. N:R M. 13717:14.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

14

Djuren skulle släppas på betet. För den som hade fader tillräckligt var den (yuni) den obligatoriska fridagen för de djur som stött inne hela vintern och i många fall står inte en gusglint trängt in utan när de skulle vattnas eller fodras. Mången tvingade det att karna kom ut med en stor bräda hängande framman det var för att de var (gärsarna) gunga över stängsten. Mången gung trändes på karna och grände den på bästa vagn och plög. Så var karna den fattigaste häst, en vanlig tärparbo kastade på den tiden cirka 30 a 40 kr. En byttra hängdes om halven på iaväl kan sam för och även hästarna när de släpptes ut i beteshagarna. Gal och rommar var även ungdomarnas tid en man med ett drag-pul vid ett vägskäl eller i en backe

så var det enast samling för sig. De roade
sig så gott de kunde med olika ord. Måtan
i varje handling jäms in. Hacks med
namnet kärlekslacksin där många ungdomar
mätt illa framtidens öde. På den tiden fanns inte
någon panna för häst. Men flickarna
som äldre visade sig, en rasker bit tuggades
rativum spottades i händerna och ströks
i häst, det blev slöt och blankt som om
det strukits med ett strykjärn. Många
gumma och många flickor satt ut på
stenbryggan och skatade hjärter till
sig. Midnattsnatten var ju den
efterlängta. Så byggdes flickor plackade
Zartens blommor att lägga under kuddgärdar
för att i drömmar se in blivande make.

Juli

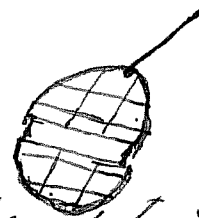
ACC. N:R M.

13717:16.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

16

Alla vägnar lierna, finner rather i rännarna
 manfolk och kvinnfolk gick ut på isen
 och äng för att samla fiske ut djuren till
 vintern. Det sägs att man allt var starrgräset
 (Högst) till det fadades i bogen egg på linn.
 Ett sten eller lerkrua med äppelströcker eller
 äppelströcker taga med där var och en tag sig
 en klunk när han eller hon var tröttlig
 det dracks ströket ur kruan ett trätallrik bröd
 eller så att myrar eller iugler inte kunde
 krypa ner i kruan. Kvinnorna skulle
 ränsa och jämna ut gräset men så var
 det de vattenfyllda sankmarkerna där
 fingen ränsat manfolk och kvinnfolk gå
 bopata i träskarna samt draga upp bygdar
 och byar högt över knäna när de arbetade
 kvinnfolk som samlade ihop gräset och
 manfolk som fick lierna upp ett på torra land

de har ett antingen på ryggen i huar två
 höjdda grenar hopfästas med rye an linnest
 eller också på häst III för två man.
 står höst skuldra läggs samman var det
 männens tur att stränga och lägga samman
 medan kvinnorna jindärade. står höst
 skuldra åker in var det kvinnfolkens tur
 att stå på stängt och taga mat medan män
 stack upp det. Men det gällde inte endast
 höst utan som som hade för skuldra även
 hösta län det var i hundra år Gålg, Björk
 och ask det gällde, där var det männens tur
 att upp i träden och hugga ner grenar
 där var stad kvinnor och barn och hugga
 an in i skidorna och hand till kärkar
 bilar restas av de städa grenarna där
 skidorna hängdes till tak. Dina bilar var
 barnens stora förtjusning i en lekplats.

En historia, Tikkla och Bengta hade fått en bida
färdig Bengta var gammal och Tor och Tikkla ung
hon frågade för jag gå med dig in i kistan
Bengta tillade medlidande på Tikkla och sade om
du går hem och hämtar lite smårja fäst.
Dessa Träd som skattades på i ena grannar
kallades för hamnstubbar. Och där
Torparna skulle ha en prill med brand av
händerna fingo dessa i hundrade rader
stubbar utvände till hushållsmed.
Vår färre på vintern somat lönst ur den
kärnan, kastades ut i en hög som många
gång rakt ända upp till ryggringen
på uthuset. De användes också till att
alda i bakugnen med Bengta Ljunggren
hållde en gång vad med ett sämske och
sannar att hon kunde gissa över ryggringen
på att uthuset sprang hon upp på en

iäden rishög och pincade snurr Takst, till
ungdomarnas stora förtjusning (då och isom
någon) hon vann vadst.

Aug. Big hade och kom skutta kuggar
och var det männens tur att kugga, gi
na som det hette. Fjerringsfalken kom efter
med löjda ryggar för att samla upp det
männens kuggit och binda det i kärvar (mky)
det var ett tungt arbete att gi löjd från mark
till knä. Men när knäcken kom och fjerr-
falken ginge hem var det männens tur att
samla kärvarna i kaluttravar 10 kärvar
i var hög samt rätta klätkar och klärra
¶ En härn ställdes för ända de övriga nio lades
med löjden mot iäden och stubben mot norr.
det blev en lång arbetidag för löjda präter
över så iäden skulle ikas in var det
fjerringsfalkens tur att lara iäden i löjgalven
och loden.

Sept.

Piggan, var en sort bruna ärtar något större
samt i betydliga på ytan. hand hvar och
ärtar i kulla (ryskas) pluckas så de vara
planterade tillammans med potatisen samt
hängas till tork, detta var kvinnaarbeta
jäm att redan under långa mörka kvälar
pluckas ut ur kullarna. Men det var ju enast
tid att plucka potatis. Här deltog alla både
gamla och unga att med backa på ryggar
deras var inte så lätt arbete att göra bl x
på morgonen till 10 x på kvällen på höjst
med maten för en kanna om dagen jämte mat
samt 50 öre för barn var det vanliga. En den
Gunnilla Lander talade om hon gick och pluckade
potatis för 1.50 om dagen och kostade sig själv
betalade 25 öre om dagen samt maten åt hushåll
och detta var så sent som 1908.

Okt. Det var en hejst tid, garden skulle breddas
 i sidan skulle röj stävar och rurar skulle
 renas starkt skulle göras till fjänarna skulle
 ha sin priviska eller lämna sina plattur
 den 24 till den 1 oktober. En del kom tillhaka till sina
 plattur andra åter tog plattur på andra ställen
 dels för att på någon brasa var i sin del
 för att på bättre mat och bättre husbuds
 eller att rum där de kunde ställa sin vinter-
 kvättarna det var många saker som inverkade
 konvener var traskarnas tid då gick den
 från gård till gård började tidigt om morg-
 narna och hölls på till sent på kvällen
 10 kärvar vid vardagen idan av lagor
 var det vanliga, med tapparna mot varandra
 med hägar på tapparna på yttersta kärven
 var det att lå från tapp till rat och från rat
 till tapp kärven uppe och kärven ner

Till alla hadda hästs inner så var det att
 läsa handen och vända kärran och så
 samma tur igen. Sedan ristas halmen upp
 och haddas alla 10 kärrarna i en lund kastat
 bliqna. Detta var länghalmen och kunde
 användas till tak samt iänghalmen och
 hackelse åt djuren. Ända till 1870 tolt
 jingar skrängarna stå om knäarna och skära
 hackelse åt iävat kar som hästar men till
 hästarna jingar dom skära hackelse till ett
 gott stycke in för 1900 en hackelse
 maskin som drags helt på häst och handtag
 upper och en trampa där var och kniven på
 med ^{lyftes och lyftes} gick upp och var i en ram. Men
 det var träskarnas arbete vi skulle avsluta
 För varje Träskad laga jagades iävt
 bort i ett härran ^(trösk) laga innan nya kärrar
 lades dit. När rådes hägen ^(trösk) blev på star

skulle den rusas den skakades om med
en trätunga för att få bort kalmen sedan
reslades den genom ett groft rött därefter
med ett finare rött och så till slut sandades
rödsbågen vid den sidan av lagar som
luckan var ett par händer rakt framför
partöppningen som skedde så att inte
röden skulle flyga ut från gården. Då satte
sig en man vid rödsbågen på ett fat mitt
över lyktan med en skeppa i handen och
tog röd i skeppan och kastade mot den
öppna parten. Tänder den agnar till-
baka, så kom den lätta röden, och den
kastade flög längst fram till parten och
den var rikt och användes till uträd,
den andra kallades baktag och användes
till kreatursföda. Agarna kastades in
i ett särskilt rum vid sidan av lagar
och kallades rätkastda, och användes till föda åt svinn.

Men för de stora handgärdarna användes
träskurk och harpa. Här bländat på
eller plickar som pingen båda hästarna
de vara för hundarna så att de gingo in
runda i jätterna så var det endast att följa
efter runt runt dagen lång. Men så det
spades in för lagar i tannade hästarna
gäldmunt men kuren gick då taga
i vandringer och hålla umäran i lag den
hästarna på hemmet. Tiden i kulle harpa
harpa drags för hand en drag in hållde
såd i harpan och in i kullen undan
ty såden kom mer för laggatust för
att såden hållas i säcken för att lågas
upp för invelen till bäningshus. Det som
användes till jämväring var såden.
Gjälva har jag mest slaga fräsat ut många
saxargräslor och vandrat runt efter hästarna
dag efter dag och kvar.

Om berättaren Tage ärlar präglade handtjänar
samt björkis till knaster in i stugan bort
i spiskrubben och vid en snar betydning
fram m. liten potagen-lampor. Men arstaden
det till långt ut på kvällen. Och där de satt
i halvmörkret talades om gula guldbär
trask och språke om vilket det var gott
om på den tiden inte i verkligheten
men i fantasien för barnen blev det
en plåga, de blevo märbrädda, där var
källarguldbär vindsguldbär bensinguldbär
det språkade ut i källarkanterna där
isrblanen flackrade prava och åter, där
haddes vägen blivit ihjälslagen och
inte kommit i något farst. Det språkade
eftersom de dände på kyrkogården och
i gamla half-färdiga hus. (eller om
språke och gula guldbär m. annan gång.)

December

Det var väl den älskaste minaden på året
den minaden som det ingen förlust för
nyfödda och kvinnfolk. Nyföddarna fingo
hoppa upp och ner för taggarna natt och
dag de första tre veckorna. Kvinnfolken
fingo bita på den svarta tiden - en dygnet
ända till guldgräset. Där var slakt, bak, och
matlagning där skuldr skuras och skrubbas
här galn och mätter och till sist skuldr
de nyfödda barnen en storsenggång en stor
halla bars in och ruset fylldes med
vatten den fick sin platta med spisen
lag där var varmast en fick den kvätta
sig efter lite och lägenhet. Och när fick
och grät ända lag fadern i huset till biten
och lärde något kapital. Barnen badde
bäst i den arden på eftermiddagen med ett
spika upp guldgräset och blå guldgräset.

gulstämman skulde alla gå till sängen tidigt ty
 redan vid 2 u 2 på guldags morgnarna lågude
 folk vara i säng för att gå till säng
 gulstämman ty alla skulle dit små och stora
 gamla och unga. När man närmade sig kyrkan
 och besökte vägnarna från olika håll
 så var det lyktar och bluss så långt man
 kunde se, och var det slädförare så var det
 ett enda klingande av hjäklar från alla vägar
 När guldagsnatten var slut så hade alla lust
 att komma hem ty guldagen var en verklig
 vilodag. Där fingo inga bråk göras inom
 i närmaste granngård utan i ytterst främmande
 fall. Där var guldagens barnen glada
 ty de fingen inte sin gå ut att leka
 utan lov. Efter på annandagens morgn
 vara ungdomarna uppe tidigt för
 så hade dom skänkt sig för sig

Drängen och jungen hadda för sig att
de skulle släda eller också göra chägen i
andra stall eller ladugårdar. Och det
skulle helst göras medan andra som
så att ingen visste vem som gäst det
var det nöjeskap då var det slädat och
fint i stall eller ladugård, var det
anöjeskap då kunde det hända att
en stor del av gårdschägen var
inkastad i stall eller ladugård
och en stor vreda fanns där förvarade
kom ut på morgonen. För hvarst
yulagillan så långt som mat och pengar
tillät. Tändagar och helgdagar var
ganska lika varan året runt. Tre gånger
om året kom gårdshandlaren från
från Småland då var det en stor slag
i hemmen då fick man både nykter,
och en duns i naror.

slaget närmenlige som ju inte fäer,
då de nitte källa mat eller kaffe narnt
laddade de ner det i rängen. med jät-
ändan. Vad beträffar kaffe var det iallan
äbla kaffe för det mesta användes. Eilsoria
och då det bakades rullades smala slag-
stingar som skars an i en höns. Tårlek
tårkades och maldes till kaffe.
ihir. vadde och gag skulle hjälpa Bengt
i Ekeröd att lägga ett par baktren så
nitte han lyuda för kaffe och gick bort
till rängen och lyfte flaskan upp till
örat skakade den och sade ju då jag be-
der är gott om det, men det är nog
inte mer än dessert (Det är
bara gummot)